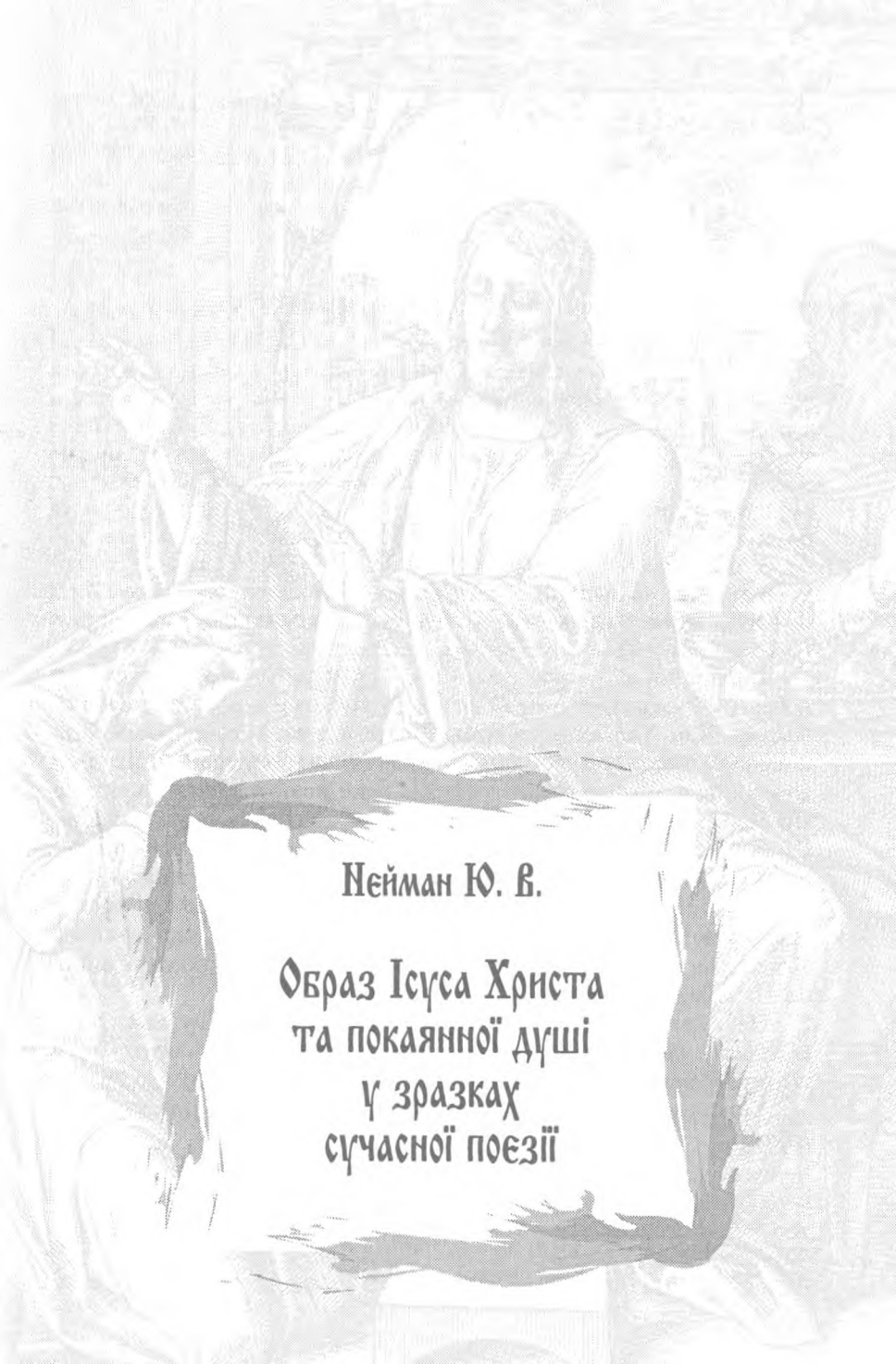

Нейман Ю. В.

Образ Ісуса Христа
та покаянної душі
у зразках
сучасної поезії

“Хто б не любив того, що так сильно полюбив нас?”

Св. Августин

Щоб у світі панувало щастя, любов та злагода, люди повинні повсякчас думати про те, що Спаситель вчинив для них. Уже давно існує християнство, яке витворило образи святості, що впливають з української побожної душі. Образ Ісуса Христа завжди був і залишається вершиною всіх чеснот. Він допомагає зростати в справжній любові людинолюбців, якій людське серце не в змозі опертися. “Тільки та душа не любить Христа, яка не думає про безмежну Христову любов” [1]. Образи душі та Ісуса Христа поєднані в уяві віруючих й виступають символом щирої та безкорисливої любові. Ця любов досконала у Христа і прагне досконалості душі покайної. У віршах з молитовника “Полум’я Божої любові”, який з’явився в 1674 році, завдяки святій Маргареті Алякок (1647–1690), панує образ найсвятішого Ісусового Серця.

Традиційні молитовні звернення до Ісуса Христа такі як: Предобрий, Преславний, Всесильний, Всемогутній, Пребезсмертний, Пастир, Цар, Творець, Владика, Премилостивий, Предвічний, Квіт запашний, Тепло та премола, Відвічна святиня, Риза світла, Перлина дорожчінна, Самоцвіт коштовний, Сонце правди, Світло пресвяте, Пресолодкий, Богомудрий, Всещедрий, Утішитель, Правдивий, Сходе всіх Сходів сонця, Надія, Володар володарів, Суде живих і мертвих, Слава вбогих, Світлодайний світильник, Насолода серця, Кріпость тіла, Світлість духа, Бистрота розуму, Радість совісті, Надія певна, Пам’ять віковична, Похвала найвища, Слава велична, Прагнення моє, Криниця чистої любові, Скарб наш єдиний,— доповнені зверненням до Серця Ісуса Христа.

Набожества до Серця Ісуса входять у традиційну молитовну спадщину греко-католицької церкви як слідування поради Ісуса: “Навчіться від Мене, бо Я тихий і покірний Серцем!” [Мт. 11.29].

Христове Серце, у віршах,— це символ любові Спасителя до людей:

Хвала тобі, серце Христове,
Відвічна Божая любов... [2]

— лунає на початку пісні до Євхаристійного Ісуса. У тій самій пісні виникає образ “криниці чистої любові”:

Схились, пехай і я нап'юся,
З криниці чистої любови,
Знизись до мене милостиво,
Душі голодній дай поживу,
Мене цілого обнови [3].

У пісні “Благослови всім” образ Ісуса милого, славного та величного, виступає ще і як скарб:

Ісусе наш, о Боже славимий!
Благослови Ти, скарб наш єдиний [4].

“Вірую, Господи” — мова душі, що визнає Сина Бога живого. Тут ідеться про власну відданість, незрадливість, надію на Бога й каяття:

Не як той Юда, цілую Тебе,
Щоб віддати на муки,
А як розбійник той ще за життя,
До Тебе зношу я руки [5].

Звернення душі з вірша “Ісуса в Святих Тайнах...” сповнене вірою в те, що Ісус — це рай, Він усе знає, Він той, хто приніс мир:

Ісуса в Святих Тайнах, всі ми щиро любім,
Жертвуймо все для Нього, Його благословім,
О, раю наш Ісусе, на тій долині сліз,
Бідним душам, зболілим, ти щастя, мир приніс [6].

Ісус — хоронитель від злого, датель благого життя, Він роздає ласки й вчить смиренню:

Ти під видом хліба смирний,
Нас смиренія учиш:
Вчиш нас жертви і любові,
Всі нам горя солодиш [7].

Пісенні вірші цього циклу закінчуються закликом:

Серце Христове, життя і рай,
Витай між нами, Христе, витай! [8].

Зовсім інакші образи у сучасних духовних віршах зі збірки “Обитель” (автор — О. Асауляк). Переважна більшість цих творів присвячена пошуку “універсалій” або альтернативної реальності простору та часу, котра може бути сприйнята через символ. Кожний символ робить відчутними позачасові, позап просторові ідеї. Це — дно, яке не проглядається, й щось, що йде у нескінченність: те, про що уста не можуть розповісти, а вухо не може почути. Розкривається глибинна єдність Бога, людини та її душі, як неподільної

цілісності. Людина може піднести свою свідомість й перенести увагу земних справ на Всесвіт. Образи Ісуса Христа зворушують серця, спрямовують їх до миру, правди і прийняття страждань, які навчають розуміти Божий промисел. На тлі зображуваних катастроф та криз у віршах запропоновані шляхи здолаття проблем, виправлення і відновлення системи взаємовідносин людини з Богом. Сила образу Христа у тому, що він наближає почуття до субстанції вічності, де нема поділу світів, бо ці світи є подовженням один одного і пов'язані в єдиному Всесвіті. У цьому — сенс вічного діалогу. Промова Бога — це вогонь, який зберігає праведна душа, і коли він зникне — зникне й Всесвіт. Образ Ісуса Христа, його чесноти зображені не зовні, вони — у кожній душі, їх треба віднайти. Вірші декларують надрелігійне християнство.

Образна система віршів емоційна, вкрай психологічна. Звичні людські почуття вилітаються у Всесвіт і тому стають значимішими за смертну істоту, бо існують поза народженням та смертю у Бозі:

Светлый лик неслышимо, незримо
К твоему склонился изголовью.
Мы с Тобой вовек неразделимы,
Неземною связаны любовью [9].

* * * * *

Сколько тысяч мгновений и лет
Истолкуют Великий Завет.
Чтоб из уст причащались уста,
Я открыл тебе тайну Креста [10].

Образи Христа у зразках сучасних духовних поезій О. Асауляк поділені на дві системи соціального сприйняття. Перша, пов'язана зі здатністю співчувати пережитому болю, впливає з людськості Ісуса Христа. Друга — це прагнення істини, пошуки духовної єдності з Богом.

Образи Ісуса Христа не існують поза "буттям" душі, що здатна відчувати й прагнути. Саме душа, повсякчас змінюючись, породжує різні образи:

Остановив привычный жизни бег,
Сердечный свет сливается с сознанием
И воскресает Богочеловек
В душе твоей, частице мироздания.
А на рассвете ты уже не тот,
В тебе горит великий свет Вселенной,
И миг — как век, и день — как целый год,
И дух свободный не подвластен тлену [11].

Символіка віршованих образів сприяє розумінню постаті Ісуса Христа і відповідає новому типу історичного світогляду та гносеології сучасної України, проте функціонально усе пов'язане зі змістом Святого Письма та особистим відношенням до цього змісту автора:

Веками поиски уму землян присущи,
А истина едина и проста:
Соединились прошлое с грядущим
На жестких перекаладинах Креста [12].

Осягнення першообразу відбувається в акті емоційного напруження, котрий відкладає свій відбиток на ступінь власного духовного зростання:

Когда и пот, и слезы по лицу,
Когда дорог исхожено немало,
Увидишь вдруг, что вечный Путь к Концу
Привел тебя к великому Началу [13].

У цих рядках Шлях, Кінець і Початок вживаються, власне, як ім'я Ісуса Христа. У віршах образи Ісуса Христа та покаянної душі завжди в парі.

У збірці "Обитель" О. Асауляк таких образних пар вісім, а саме:

1. Христос — Спаситель світу, жертва за людські гріхи, і поруч — вдячна душа-грішниця:

Как могла она не помнить двадцать вечностей спустя,
Ты в пробитые ладони принял Землю, как дитя.
Принял душу всей планеты, крестной болью искупить,
Я могу тебе за это лишь любовью заплатить! [14].

* * * * *

Благодарю за твой огонь в крови,
За звездный миг духовного экстаза,
За то, что разум пламенем любви
Шлифуешь в грани редкого алмаза,
Благодарю за Путь, каким иду,
За растворенье в утреннем поклоне,
Храни, Отец, храни дитя-звезду,
Рожденную душой в Твои ладони [15].

2. Христос — це Логос, втілений в історичну особу, поруч — душа, що шукає свій ідеал і початок шляху:

Холод... Холод... Лишь с иконы льется теплое свечение [16].

— Чей голос слышу? Кто Ты, назовись?
Свет разума иль сердца искушеньс?
Коль дух соблазна — в бездну удались
Во Имя Господа и Крестного знаменья!
— Дитя мое! Я всюду и нигде!
Тебя родивший и тобой рожденный.
Я — атом Света, вспыхнувший в тебе,
Молитвой веры в сердце пробужденный [17].

3. Христос, що кличе душу, прощає її та наставляє на шлях спасіння, і душа, котра прийняла поклик серця, почула внутрішнього Вчителя та Господа:

Он любит так, как любят в первый раз,
И призывает, как зовут в последний.
В цепи всков есть вечное “сейчас”,
Так разомкни оков земные звенья! [18]

4. Христос — захисник душі перед Отцем небесним приймає каяття, й душа у спокуті:

Живые ткани сердца разорвав,
Завесы недостроенного храма,
Спаситель мой к груди Своей прижав,
Влил в кровь струю священного бальзама [19].

5. Христос — “капітан” світостворіння, і душа, що злетіла, є воїном його флоту:

Вонзились в небо якоря
Крестами рукотворных храмов.
Нет, ты не брошена, Земля,
Под ноги Каинов и Хамов.
На протяжении веков
Вода стекает с рук Пилатов,
Врастает в землю тень Крестов,
А в небо — дух сынов распятых.
Но крепка якорная цепь
Из звеньев вознесенной плоти.
В небесных водах твой ковчег,
Ведущий во вселенском флоте!
Гудят тугие паруса
Белее девственного снега,
На землю сходят небеса,
Когда ковчег уходит в небо! [20]

6. Христос — наречений душі:

Одаренная судьбою,
В жарком пламени сердец
Шла душа моя с Тобой,
Как невеста под венцы [21].

Дух непорочный на крестное ложе
Под неземной перезвон благовеста
Грешную душу возводит невестой.
В клочья земное изорвано платье,
Сладка ли брачная ночь на Распятии?
В плоть глубоко ли вошло острие?
Принято в сердце стальное копье?
Накрепко к небу прибиты запястья,
Вот и познала ты высшее счастье!
Сила призыва — великая сила,
Все, что просила — сполна получила [22].

7. Христос — вічність, і душа, що йде до вічності, на своє прохання:

Научи меня, Любимый, научи,
Предстоять за тех, кто мечется в ночи,
Чтоб моя любовь с Твоей в одно слилась,
И молитвою за падших пролилась.
И тогда, не осуждая, но любя, помолюсь за них...,
а может за себя? [23] —

і дістає відповідь:

“Печаль Моя, не канувшая в Лету,
И радость, возводящая мосты...
На белом небе — черные планеты,
На черном небе — белые кресты.
А ты один в пустом холодном доме,
Темно, и не подходит ключ к замку.
Не замсчая Свет в дверном проеме,
Все молишься дверному косяку!” [24]

Своєрідний віршований віронавчаючий текст стає, власне, відкриттям символу, де Христос присутній в людській душі в усіх його можливих втіленнях:

В миру душа бессмертная твоя
По воле неба стала полем брани.
Меж хаосом и светом бытия
Открой в себе краеугольный камень [25].

Людська душа у своєму служінні отримує винагороду:

Душа на миг свой не покинет пост,
Благодаря за сладость послушанья.
Блажен, кого находит Сам Христос
Забытым на ступенях мирозданья [26].

8. Христос, що довіряє, та душа, яка прагне Христа й у всьому покладається на Нього:

Здесь нет начала, нет конца,
И кроме Бога нет кумира.
Ты — проявление Творца,
Проекция на плоскость мира [27].

В паденье память неба сохраняя,
Не устрашась смертельного ожога,
С неизреченной жаждой Огня
Ты пригласи на белый танец Бога.
Ты в Нем познаешь вкус живой воды
И силу извержения вулкана,
Когда с нездешней нежностью звезды
Падешь дождем в объятья Оксана.
...С надеждой верю, с верою люблю.
Не я зову, не я тебе пою [28].

Час та вічність у віршованих рядках Ольги Асауляк поєднані у рішення виконувати Божу волю, яким особистість смертного увіковічується завдяки ототожненню з духом, що перебуває у ній. Досвід і мудрість, так само як і розсудливість, виступають не стільки наслідком подовження одиниці часу в смертному існуванні, скільки результатом молитовного контакту з Ісусом.

У визріванні “Я” особистості минуле і майбутнє поєднані у світлі розуміння істинного значення сучасного. В осягненні сенсу минулого й майбутнього присутнє розуміння меншої залежності від минулої сучасності. У контексті поетичних образів Ісуса Христа й покаянної душі зникає звичний зв'язок справжнього-несправжнього та минулого-майбутнього, в них панує всюдисутність й повсюдність. Саме так. Ісус Христос у віршах сприймається як просторово-часова всюдисутність, яка здолала простір та час своєю абсолютною присутністю. У віршах поета речі, події обумовлені часом, проте істина — поза часом.

Її покаянна душа все більше “вміщає знань” істини і стає до неї наближеною. Це розширює здатність душі розуміти минуле й май-

бутнє, у розумінні того, що час існує для речей, а простір — це властивість матеріальних тіл. Коли тіло рухається у просторі, то воно несе у собі властивості цього простору. Усі об'єкти реальності займають простір на матеріальному рівні, проте духовні вияви існують лише у певному відношенні до простору. Вони не займають його й не мають його у собі. Найбільшим феноменом зображуваного духовного простору є образні вияви й конфігурації ідей: Капітан, розіп'ятий командою субмарини Земля. Метафоричний світ із досліджуваних образів, спрямований саме на відчуження ідей, що не мають належного місця у звичному розумінні простору:

Сквозь зону катастроф космической стремнины,
Под дьявольский капкан, под грохот канонад
Плывет над самым дном другая субмарина,
Вот только капитан командою распят... [29].

Досліджувані образи ілюструють систему поглядів О. Асауляк та заснованої нею “Школи єдиного принципу”. Книжки, у яких про це йдеться більш докладно, витримали кілька перевидань. Останнє, 1999—2000 рр., десятитисячним накладом вийшло в Москві.

Література

1. Полум'я Божої любові. Молитовник.— Львів: Місіонер, 1999.— С. 592.
2. Там само.— С. 593.
3. Там само.— С. 594.
4. Там само.— С. 595.
5. Там само.
6. Там само.— С. 597.
7. Там само.— С. 599.
8. Асауляк О. Обитель.— К., 1998.— С. 22.
9. Там само.
10. Там само.— С. 30.
11. Там само.— С. 32.
12. Там само.— С. 34.
13. Там само.— С. 9.
14. Там само.
15. Там само.— С. 13.
16. Там само.
17. Там само.— С. 80.
18. Там само.— С. 11.
19. Там само.— С. 67.

20. Там само.— С. 27.
21. Там само.— С. 71.
22. Там само.— С. 6.
23. *Асауляк О.* Инсайды V курса (на правах рукопису).— К., 2000.— С. 7.
24. *Асауляк О.* Обитель.— С. 50.
25. Там само.— С. 55.
26. Там само.— С. 56.
27. Там само.— С. 81.
28. Там само.— С. 87.